

Φεβρουάριος 18/2/94

Θέματα

Στις 18 του Φλεβάρη κλείνουν 80 χρόνια από την γέννηση του Κώστα Μόντη, του ποιητή που από καιρό δρασκελίσσε με το έργο του τα σύνορα της Κύπρου και καθιερώθηκε σαν μια πρώτου μεγέθους ποιητική φωνή στο Πανελλήνιο.

Ο Κώστας Μόντης γεννήθηκε το 1914 στην Αμμόχωστο, σπούδασε νομικά στην Αθήνα και υπηρέτησε με μεγάλη αξιοσύνη όλες τις μορφές του λόγου. Δεκάδες οι τίτλοι των βιβλίων του ποίηση, πεζό, θέατρο, παιδικά. Και πολλά τα βραβεία κι εδώ και στην Ελλάδα και πιο πέρα.

Επισκέφθηκα τον ποιητή στο σπίτι του, στην Σαλαμίνας 2, στον Άγιο Δομέτιο. Ενα σπίτι παραδοσιακό, μονώροφο, με κήπο και δωμάτιο με τζαμαρία, που το λούζει ο ήλιος. Εκεί καθήσαμε για μια συνέντευξη που από καιρό την αποζητούσα. Τώρα υπήρχε και η αφορμή. Το ύψος των 80 χρόνων! Ενα γεγονός που πιστεύω, ότι πρέπει να τιμηθεί πολύ πλατιά.

Πιο κάτω δίνω, μ' ελάχιστες περικοπές, ολόκληρο το κείμενο της συνέντευξης που πάρθηκε στις 25 του Γενάρη.

Π.Π. Τι θάλεγες να ξεκινήσουμε απ' αυτό το ύψος των 80 χρόνων και να δούμε τα πρώτα σου βήματα στην ποίηση; Τι ήταν για σένα η ποίηση στα τοπικά χρόνια και τι είναι σήμερα;

Κ.Μ. Τα πρώτα μας βήματα στην ποίηση είναι φυσικά συνδεδεμένα με τις νοσταλγίες των νεανικών χρόνων, γεγονότα που τους δίνει μια άλλη διάσταση. Μένω πάντα με τη συγκινητική ανάμνηση του πρώτου ποιήματος, που δημοσίεψα στην εφημερίδα «Καθημερινά φύλλα» με τίτλο «Φεύγω καλή». Μένω πάντα με την ανάμνηση και το καρδιοκτύπι της στιγμής, που πρωτοπήρα στα χέρια μου το πρώτο μου βιβλίο που εξέδωσα πριν 60 ακριβώς χρόνια, το 1934, με τον τίτλο «Με μέτρο και χωρίς μέτρο» και που τώρα, αγνώμων, ντρέ-

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ 80 ΧΡΟΝΩΝ

«Η ποίηση μου κι η πεζογραφία μου ήταν πάντα για μένα η δεύτερη μου ζωή»

Συνομιλία με τον Πανίκο Παιονίδη

πομαι που το λέγω, το έχω αποκηρύξει. Πόσο αλλιώςτικα πήρα φέτος στα χέρια μου το πρώτο αντίτυπο του τελευταίου μου βιβλίου, τρίτο Συμπλήρωμα των Απάντων! Ετσι χωρίς συγκίνηση πιά, ψυχρά, όσο αγαπημένα και νάναι τα ποιήματα, που περιέχει.

Δεύτερη ζωή η τέχνη

Η ποίηση μου όπως και η πεζογραφία μου, ήταν για μένα πάντα η δεύτερη μου ζωή, που εισχωρούσε μέσα απ' όλες εκείνες τις περιπέτειες, που περνούσα και πρόβαλλε και μου χαμογελούσε και μ' ενθάρρυνε.

Π.Π. Μήπως θυμάσαι εκείνο το πρώτο σου ποίημα;

Κ.Μ. Αποχαιρετούσα μια κοπελίτσα, που αγαπούσα... Πήγαινα τότε να σπουδάσω στην Αθήνα. Δεν το θυμάμαι όμως. Ήταν ένα ποίημα θλίψης, νεανικού αποχαιρετισμού.

Π.Π. Τώρα, στα 80 σου χρόνια, την ποίηση πώς την αντικρίζεις;

Κ.Μ. Είναι πάντα έκφραση συναισθημάτων. Η βάση της δεν αλλάζει. Προχωρεί όμως πάρα πέρα, αγκαλιάζει υπαρξιακά προβλήματα, φιλοσοφικές σκέψεις, πόνους δικούς σου και πανανθρώπινους.

Π.Π. Για σένα όμως η ποίηση είναι πάντα μια βαθιά βιωμένη κατάσταση.

Κ.Μ. Δίχως άλλο... Και παρηγοριά! Γεμίζει τ' άδεια χέρια γιατί πια στα 80 χρόνια αδειάζουν τα χέρια σου, δεν έχεις πια επαγγελματικές ανησυχίες. Και τότε έρχεται η ποίηση ή κάποιο άλλο ενδιαφέρον, αν έχεις, να σου γεμίσει τα χέρια.

Π.Π. Ο Ρίτσος έλεγε, ότι η ποίηση είναι ένα βάλαμο, ιδιαίτερα σε σκληρούς καιρούς προσωπικής δοκιμασίας.

Κ.Μ. Έχει απόλυτο δικαίο!

Π.Π. Δηλαδή γιατρέυει.

Κ.Μ. Ναι, όμως θάλεγα πως είναι γιατρικό για τους άλλους περισσότερο παρά για τον ίδιο του ποιητή. Τους άλλους τους συμβουλευόμαστε, ο εαυτός μας δεν ακούει τις συμβουλές μας. Λόγω ειδικών περιπτώσεων είναι ευαίσθητος ο ποιητής, αγχώδης τύπος και οι συμβουλές προς τον εαυτό του δεν πιάνουν εύκολα.

Π.Π. Ωραίο αυτό..., στην ποίηση σου υπάρχει η φιλοσοφία των μικρών στιγμών. Πώς το σχολιάζεις αυτό;

Κ.Μ. Με ρώτησαν πολλές φορές πώς κατέληξα στις στιγμές και δεν ήξερα τι ν' απαντήσω.

Ο ποιητής Κώστας Μόντης.

ίσως η έλλειψη χρόνου που μου προκαλούσε η φοβερή καθημερινή μέριμνα και άλλες μέριμνες να μ' έσπρωξαν και να με στρίμωξαν σ' αυτά τα βραχάκια. Ως τόσο από τα φοιτητικά μου χρόνια δημοσίεψα στην «Ελευθερία» με τίτλο «Στοχασμοί» κάτι που μοιαζε με τις στιγμές παρ' όλο που δεν ήταν ποίηση. Τώρα που τους ξαναδιαβάζω τους στοχασμούς εκείνους έχουν κάποιο πυρήνα στιγμών αλλά δίχως άλλο δεν είναι στιγμές.

Π.Π. Δηλαδή οι στιγμές ήταν μια επιλογή ενσυνείδητη για σένα.

Κ.Μ. Δεν είμαι βέβαιος. Δεν είμαι βέβαιος πώς ήρθαν. Πώς sprώχτηκα σ' αυτά τα μικρά βραχάκια, δεν είμαι βέβαιος.

Π.Π. Παρέμεινες όμως πιστός στις στιγμές σ' όλη την ποιητική σου σταδιοδρομία.

Κ.Μ. Ναι, μου ταιρίασαν. Και παρήμεινα. Αν και επανήλθα στην πολύστιχη ποίηση με τα «Τρία Γράμματα στην Μητέρα». Αλλά και σ' αυτά ένας μελετητής, λέει, ότι είναι ένωση πολλών στιγμών.

Π.Π. Δηλαδή είναι ψηφίδες που συναρμολογούν το όλο.

Κ.Μ. Αυτό λέει ο μελετητής,

αλλά δεν ξέρω αν έχει δικαίο. Διότι οι επαναλήψεις που υπάρχουν στα «Γράμματα στην Μητέρα» είναι ένα είδος αναρριχητικής.

Προσπαθώ ν' αναρριχηθώ πάρα πέρα και πάρα πέρα. Είναι πιστεύω εκείνες οι επαναλήψεις ένα σώμα. Δεν μπορείς να τις διαχωρίσεις σε στιγμές.

Π.Π. Η επιτυχία σου στα τρία Γράμματα δεν σε ώθησε να συνεχίσεις εκείνη την γραφή, την πιο συνθετική;

Κ.Μ. Οχι, και τα χρόνια ίσως. Πάντως δεν έχω τέταρτο Γράμμα να γράψω στην Μητέρα, ό,τι είχα να της πω της το είπα. Η Μητέρα είναι σύμβολο, για τον εαυτό μου για τον άνθρωπο, για την κοινωνία, για τους αδικημένους.

Π.Π. Δηλαδή εξαντλήσεις αυτά που είχε να της πεις;

Κ.Μ. Βεβαίως δεν εξαντλούνται αυτά τα πράγματα, εγώ όμως εξαντλήθηκα. Δεν έχω κουράγιο πια να καθήσω, να γράψω...

«Γράφω στιγμές»

Π.Π. Θέλεις να πεις, ότι δεν γράφεις αυτή την στιγμή;

Κ.Μ. Γράφω στιγμές. Μια στιγμούλα που μου έρχεται κάτι, το πετώ στο χαρτί, το ρίχνω με-

τά στο συρτάρι μου για να δω αργότερα αν είναι ποίηση ή όχι. Κάποτε δεν είναι ποίηση.

Π.Π. Μια τέτοια ερώτηση: Ποια βιώματα επηρέασαν τη ζωή σου και την ποίηση σου; Βιώματα, εννοώ, δικά σου, ατομικά, προσωπικά.

Κ.Μ. Ξέρεις είχα μια πολύ δραματική οικογενειακή ζωή, που την αφηγούμαι στο μυθιστόρημα μου «Ο αφέντης Μπατίστας». Απ' αυτή τη ζωή είναι εμπροσισμένη άμεσα ή έμμεσα και σε μεγάλο βαθμό η ποίηση μου. Όταν ήμουνα οκτώ χρονών πέθαναν σε διάστημα τριών εβδομάδων τα δύο μου μεγάλα αδέρφια, ο Γιώργος, 20 χρονών από φυματίωση κι ο Νίκος, 16 χρονών από λευχαιμία. Στα 12 μου χρόνια πέθανε η μητέρα μου από φυματίωση και στα 16 μου χρόνια ο πατέρας μου από καρκίνο. Ακολούθησαν οι πρόωροι θάνατοι των αδερφών μου Χρυστάλλας και Ελέγκως, επίσης από καρκίνο. Η επαγγελματική μου ζωή υπήρξε επίσης πολύ περιπετειώδης. Εσπούδασα νομικά στην Αθήνα, παρά την απαγόρευση της αποικιακής κυβερνήσεως που αφελώς πίστευε πως οι υποκινήτες της ένωσης με την Ελλάδα ήταν οι δικηγόροι, που σπούδαζαν στην Αθήνα. Όταν γύρισα στην Κύπρο και δεν μου επέτρεψαν ν' ασκήσω το δικηγορικό επάγγελμα αναγκάστηκα να κάνω χίλιες διαφορετικές δουλειές για να ζήσω. Εργάστηκα υπάλληλος στα μεταλλεία, δημοσιογράφος, καθηγητής, επιθεωρησιογράφος, μεταφραστής κινηματογραφικών έργων. Μετάφρασα 1500 κινηματογραφικά έργα από τα αγγλικά και γαλλικά. Τώρα όλ' αυτά είναι χαμένα.

Όλες αυτές οι επαγγελματικές περιπέτειες με πότισαν η κάθε μια με τη δική της πίκρα κι είναι μέσα απ' όλα αυτά, που αναπηδούσαν οι στίχοι μου. Και την πίκρα κάθε φορά την ένιωθα, ευαίσθητος καθώς ήμουνα, μαχαίρι στην καρδιά.

(Συνεχίζεται)